

Шановні працівники підприємства, ветерани, земляки! Вітаємо вас із Великоднем та Першотравнем!

Цього року перший травневий день об'єднав два свята, дорогих серцю кожної людини – Воскресіння Христове і День міжнародної солідарності трудящих. Прагнення до духовності й бажання зробити світ кращим своєю працею завжди йдуть поруч, несуть добро і радість. Ми щиро бажаємо вам духовних стремлень, спокою у душі, щастя у серці, миру в країні, успіхів у праці. Нехай ці святкові дні наповнять ваші серця світлом любові до Бога, милосердя до ближніх, принесуть злагоду в родині.

З повагою, дирекція, засновники ПП «Агроєкологія»

Сторінки історії

Двадцять років праці і здобутків

4 квітня минуло 20 років з дня реєстрації приватного науково-виробничого підприємства «Агроєкологія», події, з якої розпочався відлік життя господарства в сучасних умовах, після реформ, що відбулися в аграрній галузі на межі минулого й нинішнього століття.

Сьогодні можна тільки дивуватися передбачливості Семена Свиридоновича Антонця і його розумінню напрямку, в якому рухалися реформи аграрного сектору. Першим на Полтавщині 1992 року він створив акціонерне товариство, яке отримало назву «Обрій».

– У нас в господарстві щодня о 16-й годині відбувалися планірки, – згадує старший диспетчер Катерина Ярченко. – Одного дня на такій планірці, повернувшись з Києва, Семен Свиридонович повідомив, що зареєстрував приватне науково-виробниче підприємство.

Щоправда, відразу нічого не змінилось – господарство продовжувало працювати, як і раніше. Але 3 грудня 1999 року вийшов Указ Президента України №1529/99 «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки», який фактично проголошував ліквідацію такого різновиду підприємств, як колгоспи. Вже перші рядки цього документу гласили, що зміни, які треба було провести, запроваджувалися «з метою забезпечення реалізації державної аграрної політики, прискорення реформування та розвитку аграрного сектору економіки на засадах приватної власності». Указ вимагав здійснити заходи щодо «реформування протягом грудня 1999 – квітня 2000 року колективних сільськогосподарських підприємств на засадах приватної власності на землю та майно». В указі окремо зазначалося, що відмінити реформування не можна ні рішенням загальних зборів, ні будь-яким іншим способом. Членам колективних сільгосп підприємств мали забезпечити право вільного виходу з них із земельними й майновими паями. Передбачалося, що на їхній основі будуть створені приватні (приватно-орендні) підприємства, селянські (фермерські) господарства, сільськогосподарські кооперативи тощо.

Всі пам'ятають, наскільки болючим виявився цей етап реформ. Це був один із тих моментів, коли існувала загроза втратити підприємство, але водночас – і можливість вивести

господарування на новий рівень. І це були часи, коли на місці ще недавно, здавалося б, міцних колгоспів залишалися покинуті ферми, з яких на м'ясокомбінати вивозили всю худобу, коли заростала бур'янами незасіяна земля, обладнання майстерень опинялося в металобрухті, а техніка – в кращому разі на подвір'ях селян, у гіршому – теж перетворювалася на брухт, коли виникали мало не війни за майнові паї, а люди залишалися без роботи.

Указ передбачав проведення реформування у дуже стислі терміни – лише за п'ять місяців. Тоді й стало в пригоді зареєстроване заздалегідь приватне підприємство. В «Агроєкологію» прийшли люди зі своїми земельними паями і сертифікатами на майно з двох господарств – колгоспу ім. Жовтневої Революції, кооперативу «Ставкове», тому що вони вірили Антонцю, який брав на себе всю відповідальність. 24 травня 2000 року у трудових книжках його перших працівників з'явилися відповідні записи. Якщо у «Жовтневої революції» будівлі були збережені, то в «Ставковому» все було розграбоване, або у аварійному стані, поля заростали бур'янами. Але підприємство сплатило всі борги по зарплаті, викупило у власників майнові паї. В перший же рік орендодавці отримали по 600 кг зерна з 1 гектару. Інженер з охорони праці Надія Одокієнко згадує, що колишній колгосп ім. Жовтневої Революції приєднався до «Агроєкології» з боргами по зарплаті. Щоб виплатити ці борги, в «Агроєкології» для колишніх колгоспників виділяли навіть цукор, соняшник. На тому місці, де у Ставковому зараз сучасна молочнотварна ферма, були тільки руїни старого тваринницького приміщення й височенні бур'яни. У всьому цьому треба було навести лад. І люди, організовані Семеном Свиридоновичем, працювали там, де найбільше були потрібні їхні руки і знання, працювали на совість, розуміючи, що разом створюють краще майбутнє для себе і своїх сімей.

Зараз «Агроєкологія» – сучасне успішне сільськогосподарське підприємство, яке має розвинене рослинництво і тваринництво, унікальне своїми органічними технологіями й екологічно чистою продукцією. Воно знане в усьому світі, сюди їдуть за знаннями, досвідом і продукцією. Працівники підприємства вчасно отримують зарплати, забезпечені всім соціалом, землевласники одержують орендну плату за свої паї, причому – найкращим зерном, а за бажанням – і грошми. Підприємство живе, втілює нові проекти, сприяє розвитку навколишніх сіл. А починалося все саме тоді – 4 квітня 1996 року, під час великих реформ, здобутків, розчарувань і надій...

Тетяна Огнева

Новини

Посівна не зупиняється ні вдень, ні вночі

Щоб пришвидшити проведення посівної кампанії, прийнято рішення проводити польові роботи не лише в світлий час доби, але й уночі.

Тепла, в міру волога весна сприяє як сівбі зернових і круп'яних культур, так і буйному росту трав. Тому вже не за горами початок сінажування. А це потребуватиме багато техніки й людей. Тож зараз ми намагаємося якнайшвидше завершити посівну, щоб вивільнити робочі руки й трактори для заготівлі сінажу. Для цього 21 квітня впробували проведення польових робіт у нічну зміну.

Першими працювати вночі довірили найдосвідченішим механізаторам: обробіток ґрунту проводив Василь Телетьон, а сівбу – Іван Гетало. Було організовано і підвезення зерна для сівалки, і його охорону. Результати виявилися навіть кращими, ніж ми очікували: загалом протягом доби засіяли 140 га, причому, 65 з них – удень і 75 – вночі. Тому вирішили продовжувати пра-

цювати таким чином, і тепер, якщо дозволяють погода й стан ґрунту, механізатори виходять у поле в нічну зміну.

У цілому ж по господарству вже завершена сівба ранніх зернових – ячменю, вівса, а також ячменю з еспарцетом, вики, вико-вівсяної сумішки з підсівом еспарцету. Посіяли і яру пшеницю. Насіння використали вітчизняних сортів – м'якої пшениці Краса Полісся і Рання-93, твердої – Тера. Всі сорти достатньо стійкі до хвороб, врожайні, мають високу хлібопекарську якість.

Зараз сіємо соняшник, гречку, кукурудзу на силос. Сівба соняшнику й гречки вже наближається до завершення, засіяно й майже половину площ, відведених під кукурудзу. Отже, посівна кампанія триває, і ми маємо надію завершити її в оптимальні терміни.

Сергій Сиволага, Богдан Маляр, агрономи

Події

Збережемо землю для нащадків

22 квітня, у Міжнародний День землі, юні й дорослі екологи зібралися в Центрі органічного землеробства ПП «Агроєкологія». Під час засідання круглого столу «Збережемо землю для нащадків» вони обговорили далеко не дитячі питання збереження довкілля, органічного сільського господарства, ролі кожного у тому, щоб у майбутньому наша планета була комфортною домівкою як для людства, так і для всього живого узагалі.

На зустріч, організовану Громадською спілкою «Полтавське товариство сільського господарства», з'їхали науковці-екологи з Полтавської державної аграрної академії та Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, Полтавської обласної організації Українського товариства охорони природи, учні – учасники екологічних агітбригад, біологічних гуртків, олімпіад з біологічних дисциплін, які навчаються у Шишацькій гімназії, Сагайдацькій та Михайликівській загальноосвітніх школах, керівники та працівники ПП «Агроєкологія». Всі вони – люди, небайдужі до долі землі. Адже нинішній стан як ґрунтів – головного ресурсу сільського господарства, що забезпечує людство їжею, так і Землі – планети з усім її біорізноманіттям, викликає дедалі більше занепокоєння у всіх прогресивних людей, змушує знаходити шляхи для порятунку.

Відродно, що ініціаторами зустрічі стали саме діти – учні Шишацької гімназії. Як розповіла вчитель біології Надія Ружиленко, 10 років тому в гімназії був створений біологічний гурток, на базі якого вже чотири роки діє екологічна агітбригада «Еконація». Учасники колективу проводять багато заходів, спрямованих на охорону і збе-

С. С. Антонєць із учасниками агітбригади «Еконація»

реження природи. Наприклад, майструють новорічні композиції та весняні квіти з підручних матеріалів, роздають агітаційні листівки про збереження первоцвітів, прибирають прибережну зону Псла, починають роботу з селищною радою працювати над питанням сортування побутових відходів, проводять виступи агітбригади у дитячому садочку, на батьківських зборах, у райдержадміністрації тощо. Нещодавно «Еконація» підготувала новий виступ на тему збереження землі. Тож у День землі юні екологи були раді зустрітися з однодумцями.

Кандидат сільськогосподарських наук, професор ПДАА Микола Опара, відкриваючи засідання круглого столу, розповів про Міжнародний День землі, про те, які заходи проводять цього дня в усьому світі. Навів і чимало тривожних фактів, які свідчать про те, що родючі ґрунти треба захищати. Адже без цього неможливо ні господарювати, ні взагалі жити.

Уважно слухали юні екологи виступ кандидата біологічних наук, доцента, голови Полтавської обласної організації Українського товариства охорони природи Ната-

лії Смоляр. Вона говорила про те, що кожен з присутніх може зробити для реалізації сучасних природоохоронних концепцій. А почати треба зі зміни уявлень про місце людини у світі. Адже ми звикли вважати, що людина – цар природи. І проявляє вона своє царювання насамперед тим, що експлуатує і знищує все довкола – ґрунти, живих істот, річки, природні ресурси тощо. Проте, на думку Наталії Смоляр, людина цар тому, що має брати відповідальність за свою діяльність. І якщо знищення природи триватиме такими темпами, як зараз, людство просто не виживе. Адже, зокрема, населення планети все збільшується, а додаткових площ, щоб його прогодувати, немає. Навпаки, площі родючих земель стають дедалі меншими, ґрунти деградують через їхню надмірну експлуатацію, хімізацію, ерозію тощо.

– Нас вчили перемагати природу, – говорить еколог. – Сьогодні ми бачимо, до чого це призвело. Треба змінити такий підхід. Є світові природоохоронні концепції. Але їх можна реалізувати тільки якщо робити це на регіональному рівні.

Продовження на 4 сторінці

Шишацька громада – взірць проведення реформ

Нещодавно в Центрі органічного землеробства ПП «Агроєкологія» відбулося виїзне засідання колегії Полтавської облдержадміністрації та ради регіонального розвитку. Участь у ньому взяли керівники обласної й районних держадміністрацій та їхніх департаментів і відділів, обласної ради, голови територіальних громад, депутати рад різних рівнів.

Перш ніж приступити до обговорення порядку денного, учасники зібрання на чолі з головою Полтавської ОДА Валерієм Головком та головою Полтавської обласної ради Олександром Біленьким зустрілися із засновником ПП «Агроєкологія», Героєм Соціалістичної Праці, Героєм України, видатним аграрієм Семеном Антонцем. Гості побували на одній із молочнотоварних ферм підприємства, де ознайомилися із досвідом сучасного господарювання в тваринництві. Відвідали початкову школу й дитячий садочок у селі Куйбишеве.

Першим у порядку денному зібрання стало питання здобутків, проблем і перспектив розвитку територіальних об'єднань громад в області, зокрема – на прикладі Шишацької. Розмова про децентралізацію була відвертою й подекуди гострою. Зокрема, йшлося про труднощі в проведенні реформ, штучні перепони на їхньому шляху, недосконалість законодавчої бази. Усе це призводить до того, що у багатьох місцях об'єднання громад досі не вдається провести. На час проведення колегії в області було створено 12 територіальних громад, до яких увійшло 179 населених пунктів із загальною кількістю населення 91 тисяча осіб. Ще дві громади завершували процес об'єднання. Отже, роботи в цьому напрямку ще багато.

Попри всі недоліки й перепони, є й позитивні приклади. Так, про чималі здобутки об'єднаної Шишацької громади розповів її голова Олександр Тутка. Ця громада зараз – найбільша не лише в області, але й у країні, адже її утворили 11 сільських рад.

- Ця реформа потрібна, зокрема, й для того, щоб громада мала вплив на розподіл коштів і їх використання, - упевнений Олександр Тутка. - Минулого року сукупний бюджет усіх сіл на-

Фото Анни Чапалі

Заступник генерального директора з тваринництва Оксана Прокопенко розповідає Сергію Фролову та Валерію Головку про роботу ферм підприємства

шої селищної ради був 40 мільйонів. Зараз бюджет об'єднаної територіальної громади – 70 мільйонів гривень.

Що можна зробити за ці гроші? Наприклад, вирішити питання, які десятиліттями не вирішувалися окремими сільськими радами через їхній мізерний бюджет. Так, у об'єднаній громаді вже створене комунальне підприємство, яке вирішуватиме проблеми вивезення сміття, наведення чистоти в населених пунктах тощо. Важливе питання – забезпечення сіл якісною питною водою. Адже в колодязях вода зараз здебільшого містить наднормову кількість нітратів, що робить її малоприсадною, а той зовсім непридатною для вживання. Особливо небезпечна вона для дітей. У деяких селах колодязі й узагалі попересихали. Тож зараз Шишацька громада тісно співпрацює із «Полтававодоканалом» щодо вирішення цього питання. Створена відповідна робоча група,

планується втілення пілотного проекту. Є плани щодо поліпшення транспортного сполучення між селами на території громади.

Очільник облдержадміністрації Валерій Головка зазначив, що Шишацька громада є взірцем проведення реформ, і її досвід доцільно використовувати іншим.

Корисною для всіх була доповідь керівника Департаменту аграрного розвитку Сергія Фролова про сучасний стан і перспективи розвитку аграрного комплексу області. Бурхливе обговорення викликала програма розвитку дорожнього господарства області. Доповідачі також торкнулися питань реформування системи освіти й охорони здоров'я. Загалом колегія висвітлила багато проблем сьогодення та намітила подальші кроки на шляху реформ.

Ганна Козельська

Тваринництво

Контролюємо чистоту ферм

Уже два місяці на підприємстві використовується нова форма контролю санітарного стану тваринницьких виробничих підрозділів.

Перевірки проходять щотижня, без попереднього оголошення, за 27-ма показниками. Так, контролю підлягає дотримання правил санітарії під час доїння, зберігання та охолодження молока, санітарний стан приміщень молочного блоку, доїльного залу, доїльного обладнання та інвентарю, дотримання особистої гігієни персоналом, санітарний стан пологового відділення, дотримання ветеринарно-санітарного режиму на фермі загалом. Здійснює контроль консультант з тваринництва Сергій Бондарев. Він розробив схему перевірок та чек-лист, де перевіряючий відмічає результати. За кількістю позитивних і негативних відміток виводиться загальна оцінка санітарного стану підрозділу у відсотках.

Сергій Борисович зазначає: результати перевірок свідчать, що на молочнотоварних фермах підприємства здебільшого повторюються одні й ті самі помилки. Серед них – нечасна заправка дезбар'єрів і дезклімків, недоліки у зберіганні дезрозчинів, подекуди – недостатня чистота доїльного обладнання. Так, під час одного з останніх відвідувань ферм у різних підрозділах були виявлені недостатньо чисто вимиті колектор, молочна колба та відра для випоювання телят, забруднення гноєм зовнішньої поверхні соскової гуми, не білені стіни й стеля у доїльному залі. Через це найвищої оцінки у 100% не отримала ні одна ферма. Результати цієї перевірки виявилися такими: МТФ №1 – 63%, МТФ №2 – 72%, МТФ №4 – 75%, МТФ №5 – 61%.

Головна мета проведення таких перевірок і виявлення недоліків – сприяти підтриманню якості молочної продукції на належному рівні. Наприклад, неналежна чистота серветок, рук доярок, доїльного обладнання може призводити до потрапляння у молоко гною, бруду, а значить – підвищувати кількість бактерій у ньому. Це неприпустимо, тому що ми виробляємо молочну сировину для переробки на дитяче харчування. Саме цій меті – виробництву високоякісного продукту для дітей – і підпорядкована не-

обхідність неухильного дотримання всіх санітарно-гігієнічних вимог, через це й введений настільки ретельний контроль молочнотоварних ферм.

Уже є й позитивні результати такого контролю. Сергій Бондарев розповів, що, наприклад, на МТФ №2 після його зауваження щодо чистоти стін доїльних залів відразу ж узялися за ремонт, і зараз приміщення вже радує око свіжою побілкою. На МТФ №1 було виявлене нашарування молочного каменю у молочному таксі. До наступної перевірки цей недолік на фермі усунули. На кількох фермах перевіряючий звернув увагу на зношеність гумових прокладок доїльного обладнання. Гума має властивість із часом тріскатися. Із цих тріщин навіть якісне миття не видаляє залишки молока, на якому поселяються небажані мікроорганізми. Після розмови про це із відповідальними особами негайно була подана заявка на придбання необхідних деталей. Зараз уже проведена їхня заміна.

- Люди реагують на зауваження, наводять порядок, – говорить Сергій Борисович. – Коли я бачу виконання законних вимог, і сам отримую задоволення від своєї роботи. Адже це означає, що вона корисна, приносить результат. Дрібні недоліки на фермах зазвичай усуваються відразу, шойно вони виявлені. Більш серйозні речі доводжу до відома відповідальних осіб, доповідаю керівництву.

Підсумки кожної перевірки відображені у чек-листах, з якими перевіряючий обов'язково, під підпис, ознайомлює завідуючого й ветеринарного лікаря ферми. За результатами контролю вони зобов'язані вжити заходів з усунення недоліків. Це в інтересах усього підрозділу ще й тому, що оцінки ферм, виведені після таких перевірок, беруться до уваги під час нарахування премій. А те, що максимальне дотримання всіх вимог можливе, свідчить те, що деякі підрозділи отримують оцінки понад 90%. Тож необхідно робити все, щоб, досягнувши таких результатів, підтримувати їх на цьому рівні постійно.

Оксана Прокопенко,
заступник генерального директора
з тваринництва

Молоді спеціалісти

Практика в «Агроєкології» – для успіху в професії

Кожного року наше підприємство як філія Полтавської державної аграрної академії приймає студентів цього вищого навчального закладу для проходження виробничої практики. Протягом нинішнього квітня місяця на наших фермах вдосконалювалися у обраній професії студенти 4-го курсу факультету ветеринарної медицини.

Студенти, які зараз приїжджають до нас, незабаром стануть бакалаврами. Хтось із них уже за кілька місяців працюватиме на виробництві. І перебування на наших фермах певною мірою підготує їх до цього.

Керівник практики від ПП «Агроєкологія» – головний ветеринарний лікар підприємства Анатолій Колотай. Безпосередньо на МТФ із практикантами працюють ветлікарі ферм. Вони намагаються передати якнайбільше власних знань і навичок майбутнім колегам.

- Студенти цікавляться всім, що стосується їхньої майбутньої професії, – говорить Анатолій Колотай. – Адже під час навчання в академії вони отримують більше теоретичних знань, а також працюють із дрібними тваринами в клініці при навчальному закладі. У нас же вони мають можливість одержати навички роботи із великою рогатою худобою. На фермах практиканти допомагають брати в худоби кров для досліджень, робити щеплення, оглядати тварин тощо. Студенти кожної групи запевняють, що працювати на фермі їм подобається, і шкودують, що практика триває лише один тиждень.

Задоволені тим, як проходить практика, і керівники від аграрної академії. Так, із двома групами студентів приїжджав кандидат ветеринарних наук, до-

Фото Артура Кухліва

Головний ветлікар Анатолій Колотай, ветлікар МТФ №1 Катерина Загородня, консультант з тваринництва Сергій Бондарев із четвертокурсниками ветфаку

цент кафедри терапії факультету ветеринарної медицини ПДАА Костянтин Супруненко.

- Для студентів у «Агроєкології» створені прекрасні умови, – поділився Костянтин Володимирович враженнями. – Їх поселили у чудовому гуртожитку на території Центру органічного землеробства. Тут є все необхідне – гаряча вода, душ, нова постільна білизна. Харчування – також на висоті. Чітко, точно за часом, відбувається доставка студентів на ферми, до ідальні та гуртожитку. Помітно, що керівництво підприємства серйозно ставиться до підготовки майбутніх спеціалістів. Анатолій Колотай організував практику на вищому рівні. Ветлікарі ферм охоче передають свій досвід практикантам. До речі, серед нинішніх докторів МТФ підприємства є й випускники нашої академії, яких я навчав. І тепер мені приємно подивитися на роботу, скажімо, Антона Гришка, який працює зі знаннями справи. А практиканти найбільше у захваті від роботи Ігоря Чернецького. Їм подобається, що він напам'ять знає всіх корів на фермі, працює з любов'ю до тварин, навіть не крик-

нув на жодну. Загалом студенти задоволені практикою в «Агроєкології». Багато з них просто не могли дочекатися, коли поїдуть сюди, адже вже проходили на підприємстві практику після 3-го курсу.

Викладач розповів, що, хоча на ветеринарному факультеті зараз навчається дуже багато міських мешканців, це не означає, що в селі не буде кому працювати. Є чимало прикладів цього. Так, серед його колишніх студентів є подружжя, яке свідомо обрало працю на виробництві. Чоловік і дружина, що народилися в місті, поїхали в одне з господарств Полтавщини й зараз успішно там трудяться. Науковець упевнений, що невдовзі й нинішніх практикантів можна буде побачити на фермах уже в якості ветлікарів.

Студенти приїжджатимуть до нас і надалі. І ми зробимо все, щоб їхня практика була корисною, успішною й залишилась у пам'яті як один із кращих періодів студентського життя.

Юлія Лега,
завідуюча відділом кадрів

26 квітня – 30 років із дня аварії на ЧАЕС

Рожеве небо Чорнобиля

Три десятиліття минуло з того дня, як «мирний» атом вийшов з-під контролю людини й вибухнув найбільшою у світі техногенною катастрофою. І лише завдяки безпрецедентній мужності простих людей – пожежників, військових, водіїв, будівельників та багатьох-багатьох інших, наша країна та ще пів-Європи тоді не перетворилися на ядерну пустелю. Сьогодні ми схилиємо голови перед подвигом ліквідаторів наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Ядерний Першотравень

26 квітня 1986 року було звичайнісіньким сонячним днем. Чудова погода трималася й наступні дні. Містяться відпочивали на природі, діти гралися в пісочницях, селяни поралися на городах. 1 травня мільйони людей взяли участь у демонстраціях на честь Міжнародного дня солідарності трудящих. А на ЧАЕС тим часом уже йшла напружена, смертельно небезпечна робота з приборкання ядерної стихії, була розгорнута евакуація жителів Чорнобиля, Прип'яті та сотень невеликих населених пунктів...

Як стало відомо пізніше, у Західній Європі також уже вживали заходів: інформація про аварію з'явилася достатньо оперативно, в пресі публікували карти напрямків повітряних потоків, що несуть радіоактивні частинки, населення попередили про те, як зменшити ризик опромінення. У нашій країні перша інформація для широких мас з'явилася лише 29 квітня. Пам'ятаю, як уже по завершенню першотравневих вихідних ми побачили крихітне, у кілька рядків, повідомлення в газеті про те, що на ЧАЕС сталася аварія і йде ліквідація її наслідків. Повідомлення було надруковане напередодні свята, тому, звісно, у радісній весняній метушні ніхто не читав газет. А якщо й прочитали б, навряд чи щось змінилося. Діти так само продовжували б гуляти, а дорослі – готувати транспаранти й повітряні кульки для демонстрації. Ми ж бо завжди були впевнені, що керівництво країни, партія вживатимуть всіх необхідних заходів за будь-яких обставин і триматимуть ситуацію під контролем. До того ж, були упевнені, що атомні електростанції цілком безпечні...

Зараз про те, як насправді розгорталася подія, чого коштувало зупинити катастрофу, поки вона не набула ще більших масштабів, можуть розповісти люди, які побували в зоні відчуження одними з перших. Це – ліквідатори наслідків аварії на ЧАЕС, яких зараз ми часто називаємо просто «чорнобильцями», вкладаючи у це слово повагу до їхнього подвигу, мужності, самопожертви. На території, де розташоване ПП «Агроєкологія», зараз мешкають 16 ліквідаторів: Володимир Миколайович Батрак, Григорій Васильович Безрук, Михайло Михайлович Бондаренко, Іван Іванович Вернигора, Леонід Вікторович Давидов, Василь Прокопович Іовенко, Олександр Павлівна Калашнікова, Сергій Іванович Калужний, Анатолій Миколайович Макогін, Іван Миколайович Мартиненко, Віктор Михайлович Мацко, Василь Максимович Онішко, Олексій Михайлович Ростовський, Віктор Григорович Саражин, Василь Миколайович Шевчук, Микола Миколайович Шкуратько. Історія кожного з них – це історія людини, яка виконала свій обов'язок, розуміючи, що, наражаючись на небезпеку, захищає мільйони інших людей.

Згадують ліквідатори

Один із героїв-чорнобильців – житель Михайликів Іван Вернигора. На ЧАЕС потрапив за призовом: на той час уже відслужив в армії. Причому, службу проходив у Німеччині, де отримав і знання щодо поводження із радіоактивними предметами, вимірювання радіації, захисту від неї тощо. У Зоні служив з 27 липня по 11 вересня 1986 року. Працював безпосередньо всередині 3-го блоку ЧАЕС, який межує із 4-м блоком – тим, де ви-

бухнув реактор. Робити доводилося багато чого: бетонувати підлогу, встановлювати свинцеві листи, прибирати траву, що проростала в приміщенні, проводити дезактивацію тощо. Все це було спрямоване на те, щоб зменшити радіаційний фон, створити умови, в яких зможуть працювати наступні групи ліквідаторів.

Здавалося б, у самій такій роботі немає чогось надто складного. Це було б так, коли не радіація. Щодня дозиметрист вимірював її рівень у блоці й вираховував, який час там можуть перебувати люди. Вважалося, що людина може порівняно нормально витримати опромінення до 1,2 рентген у день. Отже, дозиметрист визначав, за скільки часу організм отримає таку дозу. Виявлялося – за 15-20 хвилин. Саме на стільки ліквідатори заходили всередину блоку. Та за цю чверть чи третину години встигали зробити дуже багато. Працювали дуже активно, добросовісно, як кажуть, до сьомого поту.

Дивувало, що під час самої роботи не відчували якогось впливу радіації, – згадує Іван Іванович. – А вже коли поверталися у полк, години чотири боліла голова. Також усі кашляли. І ще постійно дуже хотілося пити. Нам привозили найрізноманітнішу мінеральну воду. Пляшку такої води я випивав за один раз.

Щоб зменшити вплив радіації на людей, вживалися певні заходи. Так, перед тим, як зайти на станцію, кожен мав помитися, змінити одяг. Після завершення роботи – знову миття й зміна одягу. Міли й машину, якою возили ліквідаторів із розташування частини на станцію. Причому, відбувалося це разів 3-4 за день: на дорозі були спеціальні пункти, де автомобіль зупиняли і мили спеціальним розчином. Після повернення у полк, водії знову перевіряли машину на рівень радіації і знову мили. Причому, подекуди доводилося її навіть розбирати, щоб дістатися деталей, які «фонять».

У пам'яті залишилася й чорнобильська природа. Іван Вернигора розповідає, що сосни тоді стояли коричневі, немов опалені. Та й насправді вони згоріли під дією невидимого атомного вихору. Проте, більше вразило інше: берези, які росли поруч, залишилися буйно-зеленими, немов і не відчували смертельного подиху радіації. А ще запам'яталося рожеве небо над зруйнованим четвертим блоком. Здавалося, реактор дихає, продовжуючи отруювати все довкола...

Безпосередньо на станції Іван Іванович пропрацював 25 днів. Саме за цей час він набрав сумарну дозу опромінення в 20 рентген. Вважалося, що це – максимум, який не можна перевищувати. Звісно, це – досить умовний норматив. І хвороби, які мають зараз ліквідатори, тією чи іншою мірою пов'язані саме із радіацією.

Після повернення додому Іван Вернигора тривалий час працював у господарстві свинцеві листи, прибирати траву, що проростала в приміщенні, проводити дезактивацію тощо. Все це було спрямоване на те, щоб зменшити радіаційний фон, створити умови, в яких зможуть працювати наступні групи ліквідаторів.

Хоча найбільше серед ліквідаторів чоловіків, жінкам теж знаходилася робота у Зоні. Хто б міг подумати, що вона там буде й для працівників Держстраху? Олександра Калашнікова у часи, коли сталася катастрофа, жила у місті Ірпінні, де працювала якраз у відділенні Держстраху. Та люди, яких евакуювали із забруднених територій, виїжджали, покинувши все – особисті речі, автомобілі, мотоцикли, квартири, будинки. Звісно, на нових місцях вимушеним переселенцям створювали умови. Замість покинутих сіл у більш чистих областях були побудовані нові населені пункти, людей намагалися забезпечити роботою, медичним обслуговуванням, дітей – школами та дитсадочками, надавали пільги, грошові виплати. Але майно, яке залишилося на старому місці, здебільшого було застраховане.

Страховання в радянські часи було державним. Навряд чи знайшлася б людина, яка не стикалася із системою Держстраху. Обов'язковому страхуванню підлягали, зокрема, приватні будинки й автомобілі. Оскільки все це було втрачене через надзвичайні обставини, держава мала провести страхові виплати. А для цього треба було скласти відповідні акти. Тож у Зону поїхали працівники Держстраху.

Ми приїжджали в покинуті села, заходили в порожні хати, – згадує Олександра Павлівна. – Проводили обстеження, опитували застраховані будинки, транспортні засоби. Склали документи, необхідні для того, щоб колишні власники цього майна отримали свої виплати.

Моторошна це була робота – їздити по селах, де ще недавно мешкали люди, де все нагадувало про щасливе, безбідне життя. Звісно, це було й небезпечно, адже, у більшій чи меншій мірі, все навколо забруднило радіація. Повертаючись до Зони із дня у день, наражалися на ризик опромінення. Хто зараз скаже, яких доз «нахапалися» ці скромні страхові працівники, які не бували безпосередньо на ЧАЕС, але працювали у кожному евакуйованому населеному пункті, незалежно від рівня його забруднення? Вони по-своєму ліквідували наслідки аварії, допомагаючи людям хоча б частково повернути нажите роками і втрачене в одну мить. Тому гордий і водночас гіркий статус ліквідаторів мають і вони.

Згодом Олександра Павлівна переїхала з Ірпеня на Полтавщину. Тут уже багато років працює у нашому господарстві. Зараз вона – секретар ПП «Агроєкологія». Про своє пере-

бування у зоні відчуження говорить мало і рідко. Звісно, згадки про примарні порожні села – не з приємних. Та сьогодні про це треба говорити. Щоб не забувала країна, не забувало суспільство.

Що далі?

Люди звикають до всього. Навіть до життя після ядерної катастрофи. Зараз про неї згадують, як правило, двічі на рік – у день чергової річниці аварії (26 квітня) та у день вшанування ліквідаторів її наслідків (14 грудня). Між тим, вже неодноразово піднімався питання, що ж далі робити з 30-кілометровою зоною відчуження. Так, останнім часом все частіше говорять і пишуть про те, що Зона має стати 10-кілометровою, а на решті території вже нібито можна щось робити, наприклад, вирощувати пшеницю. Серед доводів – те, що територія була забруднена не суцільно, а плямами, між яким залишилась порівняно чиста земля. Крім того, говорять і про самоочищення природи від ізотопів із періодом напіврозпаду до кількох десятирок років. Звучать і оптимістичні заяви, що років через 20-30 вся Зона стане придатною для використання.

На жаль, науковці стверджують, що дійсно чистою і придатною для життя ця територія стане лише через 20-25 тисяч років. А зараз можна працювати лише над тим, щоб мінімізувати небезпеку, яка все ще існує. Так, зараз над зруйнованим енергоблоком зводять нове укриття, яке дозволить принаймні сто років не турбуватися про виток радіації звідси. Та головне – треба шукати альтернативи ядерній енергетиці. Що це необхідно, свідчить, зокрема, трагедія японської Фукусіми, де також багато людей постраждало через аварію на АЕС. А ще задуматися над цим потрібно, зважаючи на справжні масштаби радіаційного лиха. Адже катастрофа на ЧАЕС призвела до забруднення на лише території України, Білорусі й Росії: близько 30% від загальної забрудненої площі припадає на країни Західної Європи. І зараз багато медиків, науковців пов'язують із цим зростання спадкових і онкологічних захворювань, мутацій тощо. Поступовий перехід на використання відновлюваних джерел енергії, насамперед – сонячної, вітрової, зробить неможливим повторення таких трагедій у майбутньому. І це, напевне, один із найважливіших уроків Чорнобиля, те, про що мріють і ліквідатори катастрофи.

А поки що територія навколо ЧАЕС слугуватиме відновленню природи. У день 30-річчя катастрофи Президент України Петро Порошенко підписав указ про створення на території зони відчуження біосферного заповідника.

Галина Озерська

